

Notulen Adviesraad (vastgesteld)

Datum : 07-04-2025

Tijd : 16.00-18.00 uur

Locatie : GV Geel

Aanwezig : Nicolette Klijnhout, Jaring de Wolff, Ivonne Rietjens, Akke Menno Horsman, Carel Bouma, Jaap van Deelen, Ineke Mastebroek, Hero Havenga de Poel, Oeble Kempenaar, Joost van Alphen, Luuk Schouten, Jan Groen

Online : Elies Lemkes, Jos Mans, Tim Moerman, Corneel van Rijn

Afwezig : Tjitske Brouwer, Gerard Hardeman, Harrie Jansen, Geert op 't Hof, Karst Kooistra, Wim van Marrewijk

Voorzitter : Ineke Mastebroek/Ad Tabak

Notulist : Arina Crozier

1. Opening en mededelingen

De voorzitter Ineke Mastebroek opent de vergadering en heet Jos Mans en de twee bestuursleden Elies Lemkes en Ivonne Rietjens welkom in deze vergadering. Ook wordt Arina Crozier welkom geheten die vanaf nu de taak als notuliste op zich gaat nemen. Bij punt 3 maakt de Adviesraad kennis met Ad Tabak, die ook welkom wordt geheten, en vanaf punt 3 neemt hij de voorzittershamer over.

2. Vaststelling agenda en notulen 2 december 2024 inclusief de actielijst

De brief en email die gedeeld is door Carel Bouma wordt ingevoegd als agendapunt 6a.

Naar aanleiding van:

Pag 1: Hero Havenga de Poel en Oeble Kempenaar waren wel aanwezig tijdens de Adviesraad op 2 december, dit wordt aangepast in de notulen van 2 december.

Pag 2: Vanuit de Adviesraad zijn extra zorgen geuit of digitalisering gaat leiden tot een extra administratieve lastendruk. Daarnaast is in dezelfde brief de vraag gesteld over eigenaarschap van de data. Nicolette geeft aan dat de brief goed is ontvangen en met het Bestuur gedeeld. Advies wordt ter harte genomen. De CIO zal hierop terugkomen in de Adviesraad om aan te geven hoe dit verder geborgd wordt in de ontwikkeling van de workflowapplicatie. Ivonne Rietjens geeft verder nog aan dat in de brief een reactie werd gemist op de vraag op welke manier exploitanten die digitaal beter onderlegd zijn anderen kunnen helpen in het digitale tijdperk. Ineke Mastebroek geeft aan dat Karst Kooistra had aangeboden dit op te pakken. Goed om dus verder te kijken hoe dit te formaliseren en in de praktijk te brengen. Dit zal worden opgenomen in de actielijst en zal er een advies volgen.

Nicolette geeft nog aan dat de disbalans in digitale vaardigheid mede wordt veroorzaakt door de discrepantie tussen grote en kleine bedrijven. Grotere bedrijven zijn er vaak beter op ingericht. De vraag is hoe je balans tussen de grote en kleine bedrijven goed kunt krijgen. Iedereen is daarbij gebaat, want uiteindelijk vertaalt het dienstverleningsniveau zich namelijk altijd terug in de prijs die betaald moet worden door de exploitanten. In de ontwikkeling van het klantportaal zal vanuit Adviesraad/exploitanten een panel worden geïnstalleerd. Dat zullen twee stromen zijn, want Skal heeft twee totaal verschillende bedrijven in de achterban.

Verder worden de notulen vastgesteld.

3. Kennismaking met de nieuwe voorzitter

Alvorens er kennis wordt gemaakt met de nieuwe voorzitter, geven de aanwezig leden aan waar ze vandaan komen en in welke sector ze actief zijn.

Jos Mans: Weert - biologische legkippen/biologische koeien

Tim Moerman: Oostkapelle - fruitteelt

Corneel van Rijn: melkveehouderij, eveneens actief als ambtenaar
Oeble Kempenaar: high quality organics, kruiden/specerijen distributie
Carel Bouma: biologisch poot- en plantgoed, akkerbouwbedrijf
Joost van Alphen: Noord-Brabant - biologisch varkenshouder (reststromen varkens)
Hero Havenga de Poel: noord Groningen - biologische akkerbouw, als bestuurlijk toezichthouder actief bij agrarische cooperaties
Jan Groen: Green Organics, biologische aardappelen/groente en fruit (zaadinkoop tot eindproduct), aantal bestuurlijke functies in de sector
Jaap van Deelen: Barneveld – biologisch legpluimveehouder
Luuk Schouten: biologisch tuinder, actief binnen vereniging biologische tuinders (Biohuis)
In een persoonlijk gesprek heeft Ad al kennism gemaakt met Ivonne, Elies, Nicolette, Akke Menno en Jaring.

Ad Tabak heeft aantal personen vanuit de Adviesraad al gesproken en stelt zich verder voor. Hij is vorig jaar met pensioen gegaan na bijna 40 dienstjaren bij LVVN, met nadruk op de Agrokant. Daarnaast heeft hij gewerkt in Wageningen en als divisiedirecteur bij NVWA. Al deze vorige rollen kunnen hem helpen bij zijn rol in de Adviesraad. Hij wil nu graag wat korter betrokken zijn bij de sector en daar een rol vervullen. Hij ervaart veel energie vanuit het veld. Is ook nog betrokken bij het ministerie als voorzitter adviescommissie: experimenteelocaties/innovatie en samenwerking. Daar ervaart hij dat het veld verder is in de transitie dan het ministerie en de politiek. Momenteel is Ad als strategisch adviseur betrokken bij het adviesbureau Wing in Ede. In zijn hoedanigheid als voorzitter wil Ad graag een bezoek brengen aan een aantal adviesraadsleden om gevoel te krijgen wat er leeft, om te kijken hoe Skal functioneert en hoe het gaat op biologisch gebied. Hij zal hiertoe zelf het initiatief nemen.

Ineke bedankt Ad voor uitgebreide introductie en draagt de voorzittershamer bij deze over. De Adviesraad bedankt Ineke voor zes jaar voorzitterschap. In december is al officieel afscheid genomen van Ineke tijdens de eindejaarsbijeenkomst van Skal.

4. Terugblik op 2024 door directie

Aan de hand van een presentatie geeft Nicolette een presentatie (zie bijlage).

Nicolette wordt bedankt voor haar uitgebreide toelichting.

De vraag wordt gesteld wat de pijnpunten waren voor DG Agri. Het import-controlesysteem was in november nog niet ingeregeld zoals men wenste, dat is per 1 maart 2025 geregeld. Verder vindt de commissie dat Skal niet streng genoeg is, de inspecties te kort zijn en er worden niet snel genoeg maatregelen opgelegd. De commissie is van mening dat wanneer een bedrijf meer dan vijf OFIS meldingen heeft Skal dan het certificaat moet afnemen. Daar is nog steeds het gesprek over met de commissie. Omdat Nederland een groot importland is, wordt Skal als voorbeeld gesteld. Niet alleen Nederland ontvangt deze brieven. Commissie stuurt heel sterk op de import van allerlei partijen uit 3^e landen die niet voldoen aan criteria biologisch. Skal is hierover nog in gesprek, Skal wordt wel min of meer gedwongen om anders te handelen. Als Skal namelijk niet voldoende accommodeert aan dit soort zaken, kunnen er maatregelen vanuit commissie genomen worden, bijvoorbeeld het verbieden van import.

5. Implementatie opvolging aanbevelingen rapport Wettelijke Evaluatie

Wettelijke Evaluatie is al openbaar, dit is gedaan door AEF. Deze presentatie dateert van het najaar 2024 en ging over de jaren 2018-2022. Veel werk geweest om correcte weergave in het rapport te krijgen. Drie focus thema's zijn benoemd en daar is op ingezoomd. De focusgroepen waren gericht op besprekingen/dynamiek tussen eigenaar/opdrachtgever = LVVN en opdrachtnemer = Skal, de zogenaamde bestuurlijke driehoek. Sessie of Skal privaatrechtelijke zbo moet blijven, publiekrechtelijk of agentschap moet worden, en sessie over samenwerking in het controlestelsel met NVWA en de Douane. Aantal aanbevelingen zijn hieruit gevolgd: aanbevelingen over continuïteit van Skal. Daarnaast de aanbeveling om het open gesprek te

blijven voeren met LVVN en de Adviesraad over het dekken van mogelijke stijgende kosten, doordat het ministerie minder middelen krijgt (wel/niet retribueerbaar). Op basis kabinetsbeleid krijgt ook Skal een generieke korting, omdat hele rijksoverheid moet bezuinigen. In 2026 ontvangt Skal deze korting voor het eerst.

AEF had probleem met het goed kunnen inschatten van de doelmatigheid van Skal. Dat heeft ermee te maken dat Skal in de periode 2018-2022 een heel andere organisatie is geworden, waarin ook op een andere wijze gerapporteerd werd over de prestaties en de kosten, en ook omdat Skal er veel meer taken bij kreeg. Eigenlijk heeft men dus geen goede bedrijfsmatige analyse van Skal kunnen maken. Er staat geen advies in over de doelmatigheid van Skal.

Kwaliteit van de dienstverlening: voor wat betreft de doeltreffendheid is geconcludeerd dat Skal maar matig effectief was, wat te maken heeft met het feit dat Skal zes rode kaarten heeft gekregen en in de periode 2018-2022 dus maar in beperkte mate doeltreffend was. Daarnaast zijn opmerkingen gemaakt over het effectievere handhavingsinstrumentarium. Dat Skal in principe alleen maar de maatregelen kan opleggen die de verordening Skal geeft, maar dat Skal geen additioneel instrumentarium heeft in de Landbouwkwaliteitswet omdat het tuchtrecht voor biologisch eigenlijk niet werkt. Skal wil daar Last onder Bestuursdwang en bestuurlijke boetes voor in de plaats. Dat wordt dus ook geadviseerd. Ook werd gezien dat op gebied van strafrechtelijk onderzoek/fraude er een omissie is, omdat de NVWA dit nooit prioriteert, wat weer met beperkte capaciteit NVWA te maken heeft.

Optimalisatie risicomodel is al gedeeld met de Adviesraad.

Andere belangrijke uitkomsten zijn de investering in de sturingsdriehoek, de samenwerking tussen Skal en NVWA verbeteren, en de strategische aansluiting bij EU goed te houden. Skal zit inmiddels aan tafel bij GREX en WON, dat was er nog niet in 2018-2022.

Advies vanuit deze Wettelijke Evaluatie is om te onderzoeken of publiekrechtelijke rechtsvorm voor Skal beter zou zijn. Dit lijkt niet meer op tafel te komen, daar is meer onderzoek voor nodig. Adviesraad heeft ook al een keer het advies uitgebracht om geen publiekrechtelijke organisatie te worden. Mocht het ooit toch gebeuren, dan zal de Adviesraad betrokken worden. Deze Wettelijke Evaluatie is aan de Tweede Kamer aangeboden maar heeft nog niet tot vragen geleid.

De vraag is of NVWA in beweging gaat komen als Skal de regie moet voeren. Dit blijft ingewikkeld. Skal heeft geen doorzettingsmacht, dat komt altijd vanuit het ministerie.

Regiefunctie ligt dus met name in kader van (probleem)analyse, aanbrengen van de oplossing en het betrekken op draagvlak.

Als het gaat om biologische producten als gangbaar verkopen: dit is gecompliceerd, dat ligt niet aan bereidheid NVWA, maar aan prioritering die daar ligt, en dat ligt dan ook weer aan het OM, zij kiezen met welke dossiers ze aan de slag gaan.

Jos heeft een vraag over signaleren van knelpunten. Hij wil vooral aan de Adviesraad het signaal afgeven dat Skal in staat moet zijn om in de ontwikkelingen die we nastreven in de biologische landbouw in Nederland dat er ook ruimte moet zijn voor werkbare regelingen en controles. Verder geeft Jos aan dat er bij de burger veel onbegrip is over de term biologisch. Veel partijen hanteren term biologisch terwijl ze niet voldoen aan wetgeving. Skal maakt echter niet de regelgeving waaraan moet worden voldaan.

Skal heeft een rol richting het ministerie, daar zitten twee lagen in. De Biologische verordening is een Europese verordening die directe werking heeft in alle lidstaten en daar wordt geen nationale vertaling tussen gemaakt. In het kader *fit for future* wordt er binnen Europa op basis van deze nieuwe verordening (2022) voor het eerst geïnventariseerd door de Europese Commissie waar de knelpunten zitten. Daar wordt via IFOAM alsook via de lidstaten nu reactie op gegeven, ook door Skal. Skal kijkt actief waar de bioverordening nu knelt in de uitvoering. Aan de andere kant is Skal met het ministerie in overleg of Skal niet meer richtlijnen zou kunnen maken (Skal beleidsregels) waardoor de bedrijven beter weten waar ze aan toe zijn. Er is nu ruimte voor Skal om bepaalde interpretaties in afstemming met sector beter kan af te stemmen.

T.a.v. het gebruik van de term biologisch: dan zie je in werkproces van Skal dat er bewaking zit op het onrechtmatig gebruik van de term biologisch (passief en actief), dit is integraal

onderdeel taak van Skal. Meldingen kunnen worden gemaakt bij Skal, maar ook Skal zelf doet actief search op internet. De hereboeren zijn een eigen organisatie, zij consumeren hun eigen producten, het zijn geen marktdeelnemers en hoeven dus niet door Skal te worden gecontroleerd/gecertificeerd. Daarom vallen ze niet onder toezicht Skal.

6. Implementatie van de importcontroles en -tarieven

Helaas is Henk Tolman, manager Import, vandaag verhinderd en daarom geeft Nicolette toelichting op dit onderwerp.

Skal heeft per 1 maart 2025 de taken van de importcontroles voor biologische producten overgenomen van de Douane. We zitten nu middenin overname van de taken. Sector vindt importtarieven echter onwenselijk. Consultatie is zorgvuldig opgezet, daar ligt de discussie op vaststelling nieuwe importtarieven. Adviesraad adviseert om deze kosten bij LVVN te houden. Consultatie gaat over de systematiek over opbouw tarieven.

Dit punt komt terug in latere vergadering van de Adviesraad, in aanwezigheid manager Import (vergadering september), Henk Tolman zal worden gevraagd hierbij aan te sluiten, en wellicht ook de nieuwe manager import. Er wordt momenteel gewerkt aan de werving van een nieuwe manager Import, dus als er namen van kandidaten zijn, die graag doorgeven.

6a. Signaal vanuit de sector (via Carel Bouma) rondom een residu

Via Carel Bouma is een brief van een exploitant ontvangen, deze heeft Carel aan de Adviesraad voorgelegd.

Voor kort houdbare producten ligt er echt een uitdaging. Deze exploitant heeft bij Carel aan de bel getrokken omdat hij zich niet gehoord voelde en ook op de website van Skal was geen duidelijk antwoord te vinden in relatie tot deze kwestie. De rol van de Adviesraad is niet om deze casus te behandelen, maar om te kijken hoe een dergelijk risico zo klein mogelijk te maken binnen de verantwoordelijkheid die Skal heeft.

Ter verduidelijking geeft Nicolette een toelichting aan de hand van een korte presentatie. Belangrijkste pijnpunt in deze casus gaat over het verschil tussen hoe in de gangbare landbouw met vondsten van residuen omgegaan wordt en hoe dat bij biologisch wordt gedaan met residuen van niet toegestane stoffen. Het verschil is, dat er bij gangbare heel duidelijke richtlijnen zijn per stof/per product. Echter in bio-verordening bestaan die grenzen niet. Er staat wel dat wanneer een niet toegestane stof wordt aangetroffen, er twijfel is over de biologische status van het product en er dus een onderzoek moet worden ingesteld, waaruit dan de conclusie getrokken moet worden of het product wel/niet biologisch kan en mag blijven, dit gaat via de wetgeving. Dit komt met name voor bij import. Op moment dat het vastgesteld is, wordt de partij geblokkeerd, komt er een melding in OFIS en moet er een onderzoek gedaan worden. Bij import vanuit een derde land duurt het veel langer (lange communicatielijnen). Is het geproduceerd in Nederland, gaat het veel sneller, gaat Skal zelf vragen stellen en gegevens opvragen bij de betrokken exploitant. In dit geval werd namelijk de niet toegestane stof door de retailer vastgesteld. Dan gaat Skal terug in de keten en wordt er in de keten gekeken wat de verklaring is waarom dit residu in het product is gekomen en of één van de exploitanten zich niet heeft gehouden aan de biologische wet- en regelgeving. Daar moet Skal dan een oordeel over vormen, maar dit soort onderzoeken duurt echter 3 tot 6 maanden. Voor beperkt houdbare producten werkt dat helaas niet. De exploitant zou veel eerder in het proces moeten besluiten of hij dat product gangbaar gaat afzetten ja of nee, dan verdient hij er nog wat mee. Dat is een heel kritisch tijdpad.

Vanuit OFIS zijn er ongeveer 600 meldingen per jaar, meestal import, in ongeveer 1/3 van de gevallen wordt door Skal de biologische status afgenomen. In even zoveel gevallen doet de ondernemer dat zelf omdat het gaat om kort houdbare producten. En in 1/3 van de gevallen blijft het product toch de status biologisch houden. Dit zijn de ervaringsfeiten. Op basis daarvan is kans 50% kans dat status behouden blijft/afgenomen wordt. Het is ter beoordeling van de exploitant hoe hij zijn risico wil managen. Als het gangbaar wordt, dan valt de exploitant uit toezicht van Skal en kan Skal ook geen bestuursrechtelijk besluit nemen. Dat speelt in deze casus, en dat is moeilijk in het kort uit te leggen op de website. Er is met deze exploitant telefonisch contact geweest. Bij gangbaar heb je een norm, bij biologisch is heel bewust gekozen om dat niet te doen. Eurofins had als status 'niet bio' aan het product

gegeven, maar dit had dus niet zo benoemd mogen worden. Daar voert Skal op dit moment de gesprekken over met de laboratoria, want dergelijke bewoordingen zet de ondernemer op het verkeerde been. Zij kunnen niet beslissen over de bio-status en mogen dat ook niet. Dergelijke beoordelingen kunnen alleen door specialisten meldingen worden gedaan. Eurofins had feitelijk alleen mogen constateren dat er 'hier sprake is van een afwijking'.

De teler en de handelaar hebben in dit geval te goeder trouw gehandeld en toch is deze situatie ontstaan. De handelaar heeft een keus heeft gemaakt om af te waarderen naar gangbaar, maar betaalt hiervoor dan wel zelf de prijs.

Als je alle biologische producten doormeet, dan zit in 5 tot 10% van de producten residuen. Zou je zeggen 'er is alleen maar sprake van bio als er geen residuen in zitten', heb je een harde grens, maar het heeft wel consequenties, want het betekent dat 10% van je biologische producten niet meer biologisch is, terwijl het wel biologisch geproduceerd is. Dat zou ook kunnen betekenen dat je in sommige gebieden helemaal niet meer biologisch kunt produceren. Geconstateerd wordt dat de ondernemer om het risico goed af te dekken een eigen ingangscontrolle had moeten doen. Hij had zijn producten niet moeten wassen, dan had hij ze kunnen bewaren tot Skal het onderzoek had afgerond, want door het wassen wordt de houdbaarheid sterk verkort. Dan had hij het als biologisch kunnen verkopen. Wellicht kan de ondernemer nog wel schade verhalen bij Eurofins.

De vraag is hoe Skal kan faciliteren in dit soort situaties. Skal heeft voor dit soort gevallen een draaiboek, het draaiboek staat in de wetgeving. Ook op de website van Skal staat een aantal aanwijzingen hoe te handelen. Als je al in de situatie zit, kan Skal alleen aangeven wat de opties zijn, en dat heeft Skal in dit geval ook gedaan.

Voorstel wordt gedaan om deze casus te verwoorden op de website, zodat kan worden voorkomen dat dit nogmaals voorvalt. Skal heeft ook het initiatief genomen om een Masterclass (zie Biojournaal) te organiseren, die dinsdag 8 april wordt gehouden. Dit kan beschikbaar gemaakt worden op de website. Skal staat uiteraard open om in overleg te kijken hoe de informatievoorziening verbeterd kan worden.

De vraag is wat Skal beter kan doen en welke adviezen kan de Adviesraad meegeven. In dit soort gevallen heb je ook altijd met emotie te maken, er zitten (financiële) risico's aan. Als de ondernemer de casus goed op orde heeft, kan de doorlooptijd veel korter zijn. De rol van Skal is om toe te zien of de wetgeving klopt of niet. Exploitant krijgt wel antwoord van Skal, maar zekerheid kan Skal niet bieden totdat onderzoek is afgerond. Het is niet mogelijk om te standaardiseren, omdat alle gevallen verschillend zijn. Grotere bedrijven die veel importeren hebben hiervoor een protocol, zij sturen sterk op ingangscontrolle.

Er wordt voorgesteld om keer op de agenda van de Adviesraad te spreken over de residue problematiek.

Carel heeft de exploitant gesproken, en hem wordt gevraagd een rol te spelen om terugkoppeling te geven over het gesprek wat tijdens deze Adviesraad gevoerd is. Adviesraad is niet bedoeld voor deze casus, maar is wel scherp op de casuïstiek. Helaas kan de Adviesraad hem niet verder helpen. Vanuit brancheorganisatie belangrijk waar mensen met hun vragen terecht kunnen, bijvoorbeeld Bionederland.

Carel wordt bedankt voor de inbreng.

7. Rondvraag en sluiting

Jos: het is moeilijk informatie te vinden in een verordening van 143 bladzijden. Jos heeft een coöperatie opgericht waar een database wordt gehanteerd met productstromen die worden toegepast. Geprobeerd dit te vinden op de inputlijst Skal, die staan er niet in. Hoe hiermee om te gaan als onderneming? Nicolette geeft aan dat de inputlijst open staat voor meststoffen/gewasbeschermingsmiddelen en veevoer additieven. Die producten staan erop omdat de bedrijven die deze producten produceren verzoek hebben gedaan om op die inputlijst te komen. De beoordeling daarvan vindt plaats door FIBL, daarin heeft de NVWA geen rol. Skal kijkt of het is toegestaan op basis van de biologische wet- en regelgeving, de NVWA kijkt of iets is toegestaan op horizontale wet- en regelgeving, en zij kijken meer naar de claims. Bij biologische verordening staat dat dit soort voeradditieven gebruikt mogen worden, maar daar

wordt niet gekeken naar de reden. Wat op de inputlijst staat kun je toepassen, het kan op de inputlijst gezet worden door de producent, dan wordt het beoordeeld.

Verder geen punten voor de rondvraag.

Ineke bedankt tenslotte iedereen voor de samenwerking in de afgelopen jaren.

De volgende bijeenkomst op 16 juni is op locatie in De Glind.

De voorzitter sluit om 18.25 uur de vergadering.

Actiepuntenlijst

Datum vergadering	Onderwerp	Actiehouder	Datum afhandeling
2 dec 2024	Geen actiepunten		
7 apr 2025	Digitalisering – toelichting CIO in een volgende Adviesraad: borging data in workflowapplicatie - Karst Kooistra: hoe kunnen digitaal onderlegde exploitanten andere exploitanten helpen - Ontwikkeling klantportal: panel installeren vanuit Adviesraad/ exploitanten	Adviesraad/ Nicolette K. Karst K. Adviesraad	September (BioConnect)
7 april 2025	Kennismaking Ad Tabak met Adviesraadleden	Ad T.	Doorlopend
7 april 2025	Presentatie terugblik op 2024/ontwikkelingen 2025 delen met leden Adviesraad	Nicolette K.	April 2025
7 april 2025	Opbouw tarieven 2026 – Adviesraad september 2025 – Henk Tolman + nieuwe manager Import uitnodigen	Nicolette K.	September
7 april 2025	Residue problematiek	Nicolette K/Akke Menno H. /Ad T.	September